

Výuka čtenářských strategií v zahraničí (evropské a zámořské trendy)

Ladislava Whitcroft

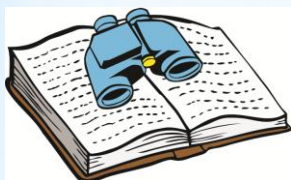
Co jsou čtenářské strategie?

- „Záměrné a cílené pokusy čtenáře o kontrolu nad schopností dekodovat text, porozumět slovům a vytvářet porozumění textu“ (Afflerbach, Pearson, & Paris, 2008)
- Termín čs poprvé v USA: sedmdesátá léta minulého století, kdy se výzkumné aktivity začaly soustřeďovat na otázku „co dělá dobrého čtenáře dobrým čtenářem“- používají efektivní čtenářské strategie
- čtenářské dovednosti = automatické, nevědomé procesy, které si čtenář během čtení ani neuvědomuje X čtenářské strategie = souvisí se záměrným kontrolováním vlastního porozumění
- Čtenářské strategie čtenář záměrně používá v případech, kdy se setká s náročným textem. V případě nenáročného textu naopak čtenář použije nevědomé čtenářské dovednosti. Cílem výuky přitom je, aby se vědomě užívané čtenářské strategie dostaly na úroveň automaticky užívaných čtenářských dovedností.

Proč čtenářské strategie?

- Na přímou souvislost čtenářských strategií se čtenářskou gramotností poukazují četné výzkumy – v Evropě šetření v rámci PISA (OECD, 2010): žáci, kteří mají malé povědomí o účinných strategiích, jsou zároveň méně zdatnými čtenáři.
- Pomocí výuky čtenářských strategií můžeme žáky učit zvládat texty a rozvíjet jejich čtenářskou gramotnost.
- Výzvou je nastolit skutečně efektivní a smysluplnou výuku. (Nebezpečí, že výuka čtenářských strategií se může stát rigidní – zaměří se na explicitní výuku strategií na úkor práce s textem)
- Pojem čtenářské strategie by rovněž dle mého názoru měl být začleněny do českého RVP.

Klasifikace, která byla vytvořena v rámci tříletého projektu Čtenářská gramotnost a projektové vyučování (<http://www.ctenarska-gramotnost.cz>)

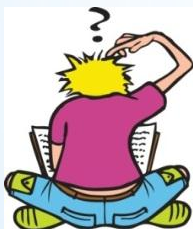
Předvídání

Sledování porozumění a zjednání nápravy

Vytváření představ

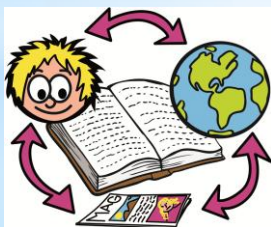
Kladení otázek

Určování důležitých informací a myšlenek

Shrnování

Hledání souvislostí

Usuzování

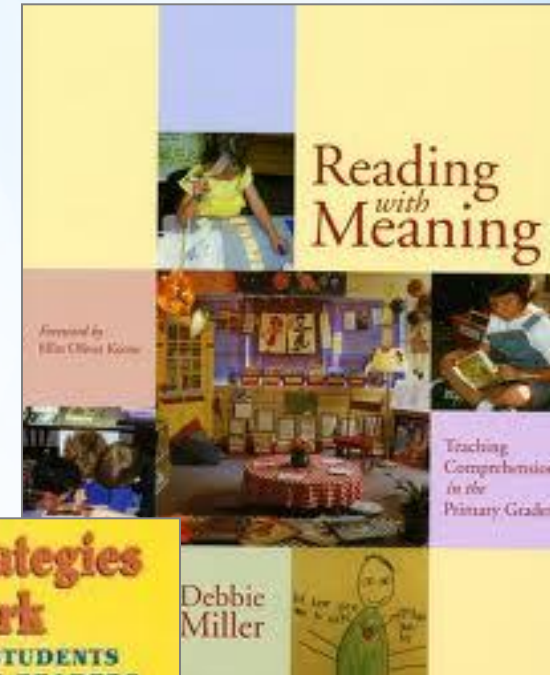
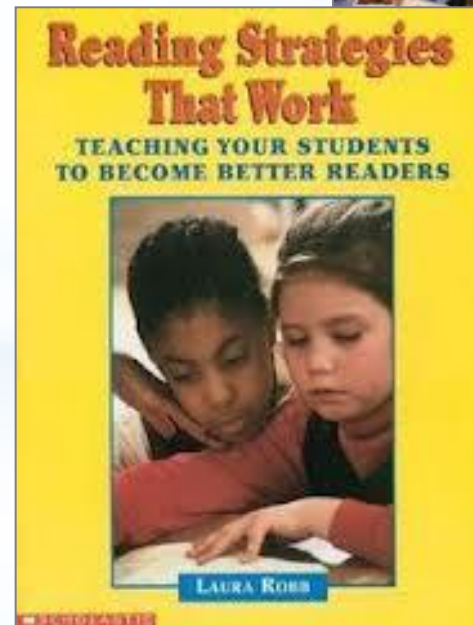
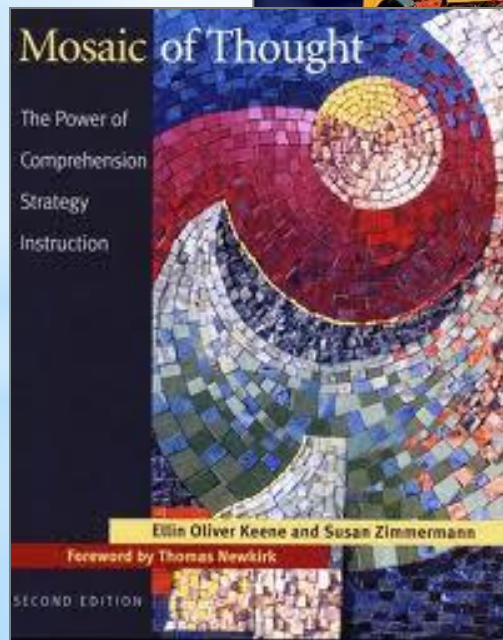
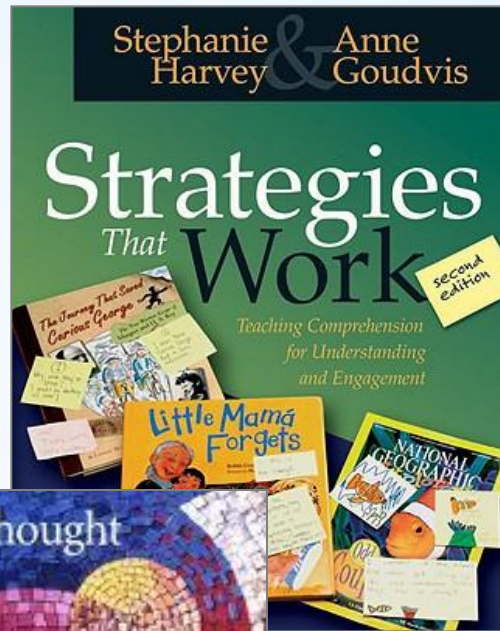

Hodnocení

Syntéza

Čerpali jsme z dosud nepřeložené zahraniční literatury, zahraničních webů i kukrikul.

Metodologie výzkumu

A. Výzkumné otázky:

- Jaké čtenářské strategie se vyskytují v kurikulech a vzdělávacích materiálech vybraných států?
- Jaké existují teorie a výzkumy zabývající se výukou čtenářských strategií?
- Jak se tyto teorie uplatňují ve výuce vybraných států?
- Co je v daném státě považováno za dobrou praxi?

B. Teoretická část:

Historie výzkumu čtenářských strategií, popsat a srovnat různé přístupy k výuce čtenářských strategií, uvést příklady názvosloví čtenářských strategií , hlavní výzkumy zabývající se čtenářskými strategiemi

C. Empirická část:

- Analýza kurikul
- Analýza výukových materiálů (učebnic)
- Pozorování v hodinách a polostukturované rozhovory s učiteli (dle finančních možností).
- Analýza online zdrojů

Metodologie výzkumu – empirická část

Analýza kurikul a dalších oficiálních materiálů z hlediska výskytu čtenářských strategií

- Jednotlivým strategiím budou přiřazeny kódy
- Bude sledován jejich výskyt napříč ročníky
- Srovnání kurikul z hlediska výskytu a pojetí čtenářských strategií

Analyzovaná kurikula:

- Finské kurikulum (analýza vlastního překladu z aj verze)
- Anglické národní kurikulum - revize, (k dispozici pracovní verze)
- Ontarijské kurikulum (bohatý doprovodný materiál)
- Další kurikula? (pokud najdu aj verzi)

Další oficiální materiály publikované na stránkách MŠ dané země (např. videa s ukázkami dobré praxe - Ontario)

Analýza kurikul – Finské kurikulum pro výuku mateřského jazyka

Čtenářské strategie - 3. až 5. ročník : Finské kurikulum pro výuku mateřského jazyka

Předvídání	Předvídají obsah a stavbu textu na základě ilustrací, názvů, předešlých vědomostí a vlastních čtenářských zkušeností
Kladení otázek	Kladou otázky
Hledání souvislostí	Porovnávání textů Zvyknou si zamýšlet se nad textem a vyjadřovat nápady jím inspirované a propojovat je s vlastními zkušenostmi a prostředím Hledání spojitostí mezi literaturou a jinými uměleckými oblastmi Využívají vlastní lingvistické poznatky a dovednosti při interpretaci vlastních i jiných textů
Sledování porozumění a zjednání nápravy	Zvyknout si sledovat a hodnotit sami sebe během čtení Získají zkušenosti s užíváním strategií určených k porozumění textu Vědí, jak užívat strategie vedoucí ke zlepšení porozumění čtenému textu
Vytváření představ	Příprava náčrtů a schémat týkajících se myšlenek textu Díky četbě se rozvíjejí jejich vědomosti a představivost
Určování důležitých informací a myšlenek	Odliší hlavní problémy od podružných Znají hlavní fáze získávání informací Jsou zvyklí užívat knihovnu a umí vyhledávat potřebné informace v tištěných a elektronických zdrojích Vyhledávají hlavní prvky v textech, které obsahují slova, zvuky a ilustrace. Skimming (rychločtení jehož cílem je získat všeobecné informace o obsahu textu) a Scanning (čtení za účelem vyhledávání konkrétních informací) Umí dělat poznámky, zaznamenávají podstatné
Usuzování	Vyvozování závěrů
Shrnování	Shrnuje formou poznámek
Hodnocení	Zvyknou si hodnotit, co slyšeli nebo četli, Učí se vybírat materiály, které jsou pro ně vhodné a zajímavé V textech přiměřených jejich věku rozliší názory a sami zváží jejich spolehlivost a význam
Syntéza	

Analýza učebnic pro výuku čtení s porozuměním

O jaké teorie se opírají? Které č.s. se zde vyskytují?

NELSON EDUCATION

Gradual Release of Responsibility

Selections for Modelling and Demonstration

Student Books

Magazines for Independent and Guided Practice

Media Package

Teacher's Resource

Universal Soldier

First They Came

eBook Extra

Ontario: Pearson: Literacy in Action

Ontario učebnice – online dostupné prezentace a ukázky

Pearson: Literacy in Action

Consistent Comprehension Strategies

Teaching Reading Strategies

Audio Pack

Teacher's Guides

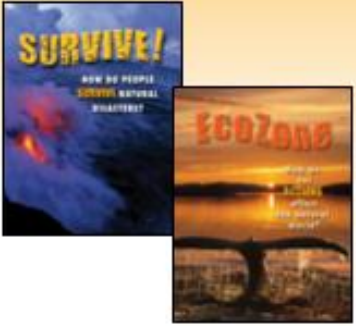
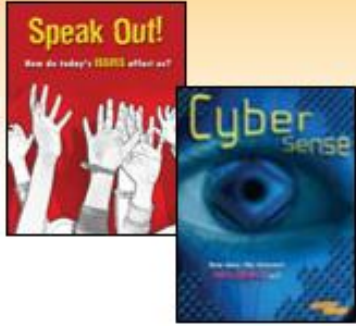

Teacher's Guide

Teacher's Guide CD

Action Magazines

Novels

Consistent Comprehension Strategies

Information	Media	Literary
		
<ul style="list-style-type: none"> • Visualize • Pause and check • Interpret photographs • Summarize 	<ul style="list-style-type: none"> • Make connections • Find clues to word meaning • Pause and check • Summarize 	<ul style="list-style-type: none"> • Ask questions • Infer • Analyze • Evaluate
<ul style="list-style-type: none"> • Ask questions • Infer • Find clues to word meaning • Synthesize 	<ul style="list-style-type: none"> • Make connections • Predict • Infer • Analyze • Summarize 	<ul style="list-style-type: none"> • Make connections • Find important ideas • Visualize • Infer

Literacy in Action

▶ ■ ◀◀ 15 ▶▶ 🔊 🔍

Pozorování a rozhovory, analýza online zdrojů

Dle finančních možností :

- Pozorování na 2. stupni ZŠ (v hodinách výuky mateřského jazyka) na základě analýzy pozorovacích archů a nahrávek vyučovacích hodin budou identifikovány činnosti žáků a učitelů, které souvisejí s výukou čtenářských strategií
Pokud nebudou finance, pozorování bude muset být omezeno na Čechy
- Polostrukturované rozhovory s učiteli
zjistit, jaké mají povědomí o čtenářských strategiích, názory a jak čtenářské strategie uplatňují ve výuce
- Analýza online zdrojů:
V dnešní době trendy ovlivňovány do velké míry internetem - analýza webů a blogů věnovaných čtenářským strategiím :
Na co je kladen důraz? Co učitele zajímá a trápí? Co se jim (ne)líbí a proč?

**Děkuji za
pozornost**